

Επίσκοπος Μελιτηνής Μάξιμος: Κυριακή του Τυφλού

/ [Γνώμες](#)

Κυριακή του Τυφλού

Γράφει ο [Μάξιμος Παφίλης, Επίσκοπος Μελιτηνής](#)

Η ψυχή παρεκκλίνει ενίοτε, όργανο της όρασης αόμματο από καταβολής πνευματικής, όχι απλώς σωματικής. Περιπλανιέται σε αυτόν τον κόσμο, ένα θέατρο σκιών και ονειρικών μορφών, εξερευνώντας διά της αφής τους ψυχρούς τοίχους της ίδιας της απελπισίας, ενώ το αληθινό φως φλέγεται ολόγυρα. Όμως εκείνη, σαν νυχτερίδα μέρα μεσημέρι, εναντιώνεται στην αυγή. Η υποκρισία, ένα ασφυκτικό σάβανο που περιβάλλει τις ματαιοδοξίες των πολλών, μετατρέπεται στον αέρα που εισπνέουν, μια δηλητηριώδης ατμόσφαιρα όπου η αλήθεια

αργοπεθαίνει, σαν τρυφερό άνθος κάτω από αιφνίδιο παγετό. Και οι στερημένοι οράσεως καθοδηγούν άλλους στερημένους οράσεως, σε έναν χορό παράφρονα, προς το χάος το οποίο εκλαμβάνουν ως τάξη θεόσταλτη. Οι οφθαλμοί τους, υάλινες σφαίρες κενού, αντικατοπτρίζουν μονάχα το είδωλο της ψευδαίσθησής τους.

Διερχόμενος ο Ιησούς, αυτός ο αλλόκοτος ξένος στην έρημο των ανθρώπινων καρδιών, είδε έναν άνθρωπο, όχι απλώς μια σάρκα στερημένη φωτός, αλλά ένα σύμβολο της παγκόσμιας αβλεψίας. Η ερώτηση των μαθητών, «Ραββί, τίς ἡμαρτεν, οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ;» (Ἰωάν. θ' 2), αντηχεί την πανάρχαια, φθαρμένη αντίληψη της ανταπόδοσης, εκείνη την αράχνη που υφαίνει τους ιστούς της ευλάβειας πάνω σε σαθρά θεμέλια. Αλλά η απόκριση του Κυρίου, δίστομο μαχαίρι, διαρρηγνύει το περίβλημα μιας τέτοιας θεολογίας αριθμών και κανόνων: «Οὔτε οὗτος ἡμαρτεν οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῷ» (Ἰωάν. θ' 3). Τα έργα του Θεού. Όχι οι ανθρώπινες ερμηνείες, οι στιλπνές πέτρες της φλυαρίας, που αναδίδουν την ψυχρότητα του τάφου. Ο Χριστός, ο ίδιος φως του κόσμου, πτύει κατά γης, πράξη ακατανόητη, σχεδόν βλάσφημη για τους σχολαστικούς, και δημιουργεί πηλό. Πηλός. Η πρωτόπλαστη γη, η ταπεινή ύλη από την οποία πλάστηκε ο Αδάμ, γίνεται όργανο θεραπείας. Αλείφει τους οφθαλμούς του τυφλού. Μια επαφή αποτρόπαια, ίσως, για τον καθωσπρεπισμό. Μια χειρονομία ανεπεξέργαστη, άξεστη, σαν κραυγή από έναν αρχέγονο κόσμο.

«Ὑπάγε νίψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ» (Ἰωάν. θ' 7). Η εντολή δίδεται, και ο τυφλός υπακούει. Δεν ερωτά, δεν αμφιβάλλει, δεν ζητά εγγυήσεις. Ίσως η μακροχρόνια απόγνωση είχε διαβρώσει κάθε ίχνος αντίστασης, αφήνοντας μόνο την γυμνή ελπίδα, την ελπίδα του απεγνωσμένου. Και στο ύδωρ της κολυμβήθρας, σύμβολο του μελλοντικού βαπτίσματος, του θανάτου του παλαιού ανθρώπου και της αναγέννησης, ο πηλός ξεπλένεται, και το φως εισρέει, όχι σταδιακά, αλλά σαν καταρράκτης, πνίγοντας τις παλαιές σκιές στην απροσδόκητη λαμπρότητά του. Ἦλθε βλέπων. Δύο λέξεις, απλές, αλλά που περικλείουν το θαύμα, την ανατροπή της φύσης, την εισβολή του υπερβατικού στην πεζή καθημερινότητα.

Οι γείτονες, οι θεατές της χρόνιας δυστυχίας του, περιέρχονται σε σύγχυση. «Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ καθήμενος καὶ προσαιτῶν;» (Ἰωάν. θ' 8). Η αμφισβήτηση, η δυσπιστία, ο φόβος του αγνώστου. Η ανθρώπινη φύση, πάντοτε έτοιμη να αρνηθεί το θαυμαστό, εάν δεν χωρά στα στενά καλούπια της λογικής της. Εκείνος όμως, ο πρώην τυφλός, ο νυν βλέπων, διακηρύσσει την ταυτότητά του με ακλόνητη βεβαιότητα: «Ἐγὼ εἰμι» (Ἰωάν. θ' 9). Μια δήλωση νέας, ανακαινισμένης ύπαρξης. Και όταν ερωτάται για τον τρόπο της θεραπείας, η αφήγησή του είναι λιτή,

απογυμνωμένη από θεολογικές περιπλοκές: «Ἄνθρωπος λεγόμενος Ἰησοῦς πηλὸν ἐποίησε καὶ ἐπέχρισέ μου τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ εἶπέ μοι· ὕπαγε εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωὰμ καὶ νίψαι· ἀπελθὼν δὲ καὶ νιψάμενος ἀνέβλεψα» (Ἰωάν. θ' 11). Καμία προσπάθεια ερμηνείας. Καμία απόπειρα να εξηγήσει το ανεξήγητο. Μόνο η ωμή πραγματικότητα της εμπειρίας. Το γεγονός αυτό καθαυτό.

Οι Φαρισαῖοι, οι φρουροί του Νόμου, οι αρχιτέκτονες του λαβυρίνθου των θρησκευτικῶν διατάξεων, εισέρχονται στη σκηνή. Η καρδιά τους, λίθος σκληρός και ψυχρός, σαν τα μάρμαρα φθαρμένων μνημείων, αδυνατεῖ να αισθανθεῖ τη θερμὴ του θαύματος. Το Σάββατο. Αυτὴ εἶναι ἡ μόνη τους ἐγνοια. Ο τύπος, ὄχι ἡ ουσία. Η τήρηση του γράμματος, ἀκόμη κι ὅταν αὐτὸ φονεύει τὸ πνεῦμα. «Οὗτος ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἔστι παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ» (Ἰωάν. θ' 16). Η λογικὴ τους, ἀποστεωμένη, δεν μπορεῖ να συλλάβει ὅτι ὁ Κύριος του Σαββάτου δύναται να ενεργεῖ καὶ κατὰ τὸ Σάββατο. Η ἀκαμψία τους εἶναι ἡ φυλακὴ τους, μια φυλακὴ ὅπου τὸ ἀνίερο τῆς τυπολατρίας μεταμφιέζεται σε αγιότητα. Σχίσμα γεννιέται ἀνάμεσά τους, διότι ἡ ἀλήθεια, ἀκόμη κι ὅταν ἀπορρίπτεται, ἀφήνει ρωγμὲς στα τεῖχη του ψεύδους. Ερωτοῦν πάλι τὸν πρῶτον τυφλὸν, ἐσύ τι λες; Κι ἐκεῖνος, με τὴν ἀπλότητα του παιδιοῦ καὶ τὴ σοφία του φωτισμένου, ἀποκρίνεται: «Προφήτης ἐστίν» (Ἰωάν. θ' 17). Μια λέξη, ἀλλὰ που φέρει τὸ βάρος αἰῶνων μαρτυρίας.

Η ἀρνηση των Ιουδαίων ἐντείνεται. Κυνηγοῦν τους γονεῖς, ἀναζητώντας μια ἀπόδειξη τῆς ἀπάτης, μια δικαιολογία γιὰ τὴν ἀπιστία τους. Οἱ γονεῖς, φοβούμενοι τὴν ἀποσυναγωγή, τὸν κοινωνικὸ θάνατο, τὴν ἐξορία ἀπὸ τὸ σῶμα τῆς κοινότητος, ὁμολογοῦν μὲν τὴν ταυτότητα του υιοῦ τους καὶ τὴν ἐκ γενετῆς τύφλωσή του, ἀλλὰ μεταθέτουν τὴν εὐθύνη τῆς μαρτυρίας σε αὐτόν: «Αὐτὸς ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε, αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ λαλήσει» (Ἰωάν. θ' 21, 23). Ο φόβος, σκιά παγερὴ, σκεπάζει τὴν ἀλήθεια. Καὶ οἱ Φαρισαῖοι, στο ἀδιέξοδό τους, ἐπιστρέφουν στὸν ἄνθρωπο, ἐπιχειρώντας να τὸν ἐκφοβίσουν ἢ να τὸν παραπλανήσουν: «Δὸς δόξαν τῷ Θεῷ· ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἁμαρτωλὸς ἐστίν» (Ἰωάν. θ' 24). Η ἀπάντηση του πρῶτον ἀόμματου εἶναι ἀριστούργημα ἀφοπλιστικῆς εἰλικρίνειας καὶ ἀκαταμάχητης λογικῆς, ὁ ἀπόλυτος ρυθμὸς τῆς ψυχῆς που βρήκε φωνή: «Εἰ ἁμαρτωλὸς ἐστίν οὐκ οἶδα· ἐν οἶδα, ὅτι τυφλὸς ὢν ἄρτι βλέπω» (Ἰωάν. θ' 25). Ἐνα γνωρίζω. Αὐτὸ τὸ ἓνα, ἡ προσωπικὴ βεβαιότητα, συντρίβει κάθε θεωρητικὸ κατασκευάσμα. Η εμπειρία του φωτός υπερβαίνει κάθε συζήτηση περὶ τοῦ σκότους.

Οἱ Φαρισαῖοι, ἐξοργισμένοι ἀπὸ τὴν ἀνικανότητά τους να διαψεύσουν τὸ γεγονός ἢ να κάμψουν τὸν μάρτυρα, καταφεύγουν στὸν χλευασμὸ καὶ τὴν αυθεντία του Μωυσέως, τὸν ὁποῖο ἐπικαλοῦνται ὡς ἀσπίδα κατὰ τοῦ ἀνεπιθύμητου φωτός.

«Ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι Μωϋσεῖ λελάληκεν ὁ Θεός· τοῦτον δὲ οὐκ οἶδαμεν πόθεν ἐστίν» (Ἰωάν. θ' 29). Ἡ τύφλωσή τους εἶναι πλέον ολοφάνερη, αγνοοῦν την πηγὴ του φωτός που ἔλαμψε ενώπιόν τους. Καὶ ὁ πρῶν τυφλός, νυν διδάσκαλος διὰ τῆς αθωότητάς του, εκφράζει τὴν ἐκπληξή του γιὰ τὴν ἀγνοία των σοφῶν: «Ἐν γὰρ τούτῳ θαυμαστόν ἐστίν, ὅτι ὑμεῖς οὐκ οἴδατε πόθεν ἐστί, καὶ ἀνέωξέ μου τοὺς ὀφθαλμούς» (Ἰωάν. θ' 30). Πράγματι, ὅπως παρατηρεῖ ὁ Ἰωάννης ὁ Καντακουζηνός, «Ταῦτα γὰρ πάντα Θεοῦ ἔργα προδήλως ὑπάρχουσι».[1] Ἡ νέα θεολογία, ἡ θεουργία τοῦ Χριστοῦ, ξεπερνᾷ τους παλαιούς λόγους, διότι ἐδῶ ὁ Θεός ἐνεργεῖ, πληροῖ, ἐνώνει τὰ ταπεινά με τὰ θεία. Ἡ ἀπόρριψη τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ μέρους των Φαρισαίων φανερῶναι τὴν ἀνικανότητά τους νὰ διακρίνουν τὴ θεία ἐνέργεια, ἐγκλωβισμένοι καθὼς ἦταν σὲ μιὰ γνώση νεκρή, ἓνα σύστημα ἐρμητικὰ σφραγισμένο. Τὸν ἐδίωξαν. Ἡ πράξη τῆς ἀποκοπῆς, ἡ βιαιότητα τῆς ἐξουσίας που αἰσθάνεται νὰ κινδυνεύει.

Ἀλλὰ ὁ ἐκδιωχθεὶς εὐρίσκεται ἀπὸ τὸν Χριστό. Ἡ συνάντηση αὐτή, μακριὰ ἀπὸ τὸν θόρυβο των ἀντιλογιών, στὴν ἡσυχία τῆς προσωπικῆς σχέσης, οδηγεῖ στὴν κορύφωση τῆς πίστεως. «Σὺ πιστεύεις εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ;» (Ἰωάν. θ' 35). Ἡ ἐρώτηση ἀπευθύνεται ὄχι μόνο στὸν νοῦ, ἀλλὰ σὲ ολόκληρὴ τὴν ὑπαρξή. Καὶ ἡ ἀπάντηση, «Καὶ τίς ἐστί, Κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν;» (Ἰωάν. θ' 36), φανερῶναι ψυχὴ διψασμένη, ἐτοιμὴ νὰ δεχθεῖ. Ὅταν δὲ ὁ Ἰησοῦς ἀποκαλύπτεται, «Καὶ ἑώρακας αὐτόν καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ ἐκεῖνός ἐστιν» (Ἰωάν. θ' 37), ὁ πρῶν τυφλός ἀναφωνεῖ: «Πιστεύω, Κύριε» (Ἰωάν. θ' 38). Καὶ τὸν προσκύνῃ. Ἡ προσκύνηση. Ἡ τελικὴ ἀναγνώριση τῆς θεότητας, ἡ παράδοση ολόκληρου τοῦ εἶναι στὸν Δημιουργό.

Τὸ φῶς, ὅταν ἀποκαλύπτεται, δὲν εἶναι πάντοτε γλυκό, οὔτε παρήγορο σαν ἀπαλὴ μελωδία. Δύναται νὰ εἶναι ἀστραφτερό σαν λεπίδα ξυραφίου, ἀποκαλύπτοντας τὶς φρικαλεότητες τοῦ σκότους που προηγήθηκε. Ἡ ἀλήθεια φέρει μάχαιρα, ὄχι πάντοτε εἰρήνη, διχάζοντας τὴν ψυχὴ ἀπὸ τὰ δεσμά τοῦ ψεύδους. Ἡ ὅραση ἡ ἀληθινή, ἡ πνευματικὴ θέαση, δὲν εἶναι κατάσταση στατική, ἀλλὰ διαρκῆς ἀγώνας, μιὰ ἀνάβαση σὲ κλίμακα τραχιά, ὅπου κάθε βήμα εἶναι μιὰ μικρὴ νίκη κατὰ τῆς ἐντὸς μας τύφλωσης. Διότι ἡ γνώση τοῦ Θεοῦ υπερβαίνει τὴν ἀνθρώπινη κατανόηση. «Ἡ γὰρ τοῦ Θεοῦ ἀγνωσία οὐ λέγεται κατὰ στέρησιν, ἀλλὰ καθ' ὑπεροχήν.» Τούτο τὸ υπερβάλλον φῶς, γιὰ τοὺς ἀδύναμους ὀφθαλμούς τῆς πεπτωκυίας φύσης, δύναται νὰ φαντάζει ὡς σκότος. Μόνο διὰ τῆς πίστεως, ἐκείνου τοῦ ταπεινοῦ πηλοῦ τῆς καρδιάς, ἀναμειγμένου με τὸ πτύσμα τῆς θείας χάριτος, δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ ἀτενίσῃ, ἔστω καὶ ἀμυδρά, τὸ πρόσωπο τοῦ Θεοῦ, ὄχι ὡς κριτὴ ἀνελέητο σὲ ἓνα ψυχρὸ καὶ ἀδιάφορο σύμπαν, ἀλλὰ ὡς πατέρα στοργικό, που ἀναμένει τὴν ἐπιστροφή μας στὴν οἰκία τοῦ φωτός. Ἡ καρδιά, σαν παράθυρο ραγισμένο μὲν ἀπὸ τὴν καταιγίδα τοῦ κόσμου, ἀλλὰ ἀκόμη ικανὸ νὰ ἀφουγκραστεῖ

τον ψίθυρο του απείρου, τον απόηχο εκείνου του «ἐν οἴδᾳ», που αντηχεί διά των αιώνων ως μαρτυρία του ακατάλυτου φωτός. Και το βλέμμα, καθαρισμένο στα δάκρυα της μετάνοιας, γίνεται κάτοπτρο, όπου το άκτιστο φως χορεύει τον αιώνιο χορό του. Το σκοτάδι, η απουσία, ο κενός θρόνος της απιστίας, μετασχηματίζεται με την παρουσία του Χριστού σε πληρότητα φωτός, μια σιωπή γεμάτη λόγο.

[1] [Ιωάννης ο Καντακουζηνός](#), *Τὰ Εὕρισκόμενα Πάντα*, ἐν *Patrologiae Cursus Completus: Series Graeca*, ἐπιμ. Jacques-Paul Migne, τ. 154 (Paris: J.-P. Migne, 1866), στήλη 665.